

**WYDZIAŁ PRAWA
i ADMINISTRACJI**

Uniwersytet Łódzki

PODPIS ZAUFANY
JOANNA ZOFIA
POŁATYŃSKA
27.06.2023 14:09:17 (GMT+2)
Dokument podpisany elektronicznie
podpisem zaufanym

Łódź, dnia 29 kwietnia 2023 r.

Prof. dr hab. Joanna Połatyńska
Katedra Prawa Międzynarodowego
i Stosunków Międzynarodowych

OCENA

**dorobku naukowego, dorobku dydaktycznego oraz rozprawy habilitacyjnej
dr Anny Dąbrowskiej pt. *Regionalne trybunały praw człowieka. Analiza
prawnoporównawcza* (Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2021) w związku
z wystąpieniem przez nią z wnioskiem o uzyskanie stopnia naukowego doktora
habilitowanego w dziedzinie nauk prawnych w dyscyplinie prawo**

1. Przedmiot i kryteria oceny

Zgodnie z art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j.: Dz.U. z 2023 r., poz. 742) kandydat do stopnia doktora habilitowanego powinien spełnić następujące warunki: 1) posiadać stopień doktora; 2) posiadać w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny; 3) się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

tel.: (+48) 503 793 684
ul. Kopcińskiego 8/12, pok. A.3.20, 90-232 Łódź
e-mail: jpolatynska@wpia.uni.lodz.pl

➔ www.wpia.uni.lodz.pl

Dr Anna Dąbrowska uzyskała stopień doktora nauk prawnych w 2011 roku, nadany przez Radę Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II uchwałą z dnia 28 czerwca 2011 roku na podstawie rozprawy „Skarga indywidualna do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu”, której promotorem był ks. dr hab. Sławomir Fundowicz, zaś recenzentami ks. dr hab. Krzysztof Orzeszyna, prof. KUL i dr hab. Mariusz Muszyński, prof. UKSW.

2. Ocena osiągnięcia naukowego

Jako osiągnięcie naukowe w rozumieniu art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j.: Dz.U. z 2023 r., poz. 742) dr Anna Dąbrowska przedstawiła monografię swojego autorstwa pt. „Regionalne trybunały praw człowieka. Analiza prawnoporównawcza” (ss. 340, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2021, ISBN 978-83-8180-464-6).

Oceniając wybór tematu badawczego, rozpocząć trzeba od oczywistej konstatacji, że wiek XX to wiek praw człowieka, niezależnie bowiem od innych osiągnięć (i katastrof) tego okresu, to właśnie prawa człowieka stanowią – mimo prób powiązania ich z określonymi religiami, ideologiami czy opcjami politycznymi – uniwersalny instrument chroniący jednostkę przed władzą i naprawiający niekiedy utrwalone wielowiekową tradycją nierówności społeczne. Nie oznacza to jednak, że każdy temat z zakresu międzynarodowej ochrony praw człowieka jest tematem niewyeksplorowanym, w którym badania będą miały z założenia walor pionierskości. W szczególności problematyka instytucjonalnej ochrony praw człowieka na podstawie traktatowych instrumentów regionalnych była i jest (a zapewne i będzie) przedmiotem szerokich analiz zarówno w literaturze polskiej, jak i światowej. Wydaje się zatem, że temat rozprawy habilitacyjnej nie został wybrany zbyt fortunnie, trudno bowiem przy tak zarysowanej problematyce znaleźć takie pytania badawcze, na które odpowiedź rzeczywiście wymagałaby daleko posuniętych badań. W szczególności trudno za takie hipotezy uznać te sformułowane przez Habilitantkę na s. 11 – jeśli nawet ich

prawdziwość nie jest faktem notoryjnym, to do jej udowodnienia wystarczy chociażby pobieżna lektura właściwych traktatów. Powstaje zatem pytanie, czy już w tym momencie nie nasuwają się wątpliwości, czy można uznać za spełnione kryterium, o którym mowa w art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j.: Dz.U. z 2023 r., poz. 742) tj. kryterium znacznego wkładu autora w rozwój uprawianej przez niego dyscypliny. Na korzyść Habilitantki jednak zauważyć należy, że zaproponowane przez nią podejście – stanowiące syntezę komparatystyczną – może być uznane za pewną świeżą perspektywę na tle analizy spotykanej w polskiej literaturze, koncentrującej się przeważnie na omawianiu jednego, wybranego mechanizmu kontroli przestrzegania praw człowieka. W tym zakresie można więc przyjąć, że takie ujęcie tematu jest przynajmniej w minimalnym stopniu podejściem nowatorskim, spełniającym kryteria, o których mowa w art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j.: Dz.U. z 2023 r., poz. 742) tj. stanowi wkład autora w rozwój międzynarodowego prawa ochrony praw człowieka.

Tytuł rozprawy habilitacyjnej został sformułowany w zwięzły, jasny i zrozumiały sposób, a jej treść w pełni odzwierciedla tytuł.

Dalsze uwagi krytyczne, które można formułować pod adresem ocenianej monografii byłyby już pochodną tej nie najszcześliwiej wybranej tematyki pracy. Jeśli bowiem tę kwestię uznać za przesądzoną, to mamy do czynienia z rzetelną pracą, dowodzącą znajomości tematu, a także umiejętności prowadzenia badań w prawoznawstwie i jasnego przedstawiania ich wyników. Przy takim też założeniu nie budzi zastrzeżeń koncepcja rozprawy, wywody są należycie uzasadnione, a wnioski oparte na prawidłowej metodologicznie analizie reprezentatywnego materiału źródłowego. Zaakceptować należy przyjęte przez Habilitantkę metody badawcze: formalno-dogmatyczną oraz komparatystyczną, oraz – do pewnego stopnia – metodę historyczno-prawną.

Ocena celu monografii oraz sformułowanych hipotez skłania również do oceny samej konstrukcji pracy, która warunkuje logikę analizy oraz perswazyjną siłę oddziaływania wykorzystanej argumentacji. Przyjęty przez Habilitantkę układ rozprawy prowadzi czytelnika od rekonstrukcji okoliczności powstania regionalnych mechanizmów ochrony praw człowieka, przez rozwiązania instytucjonalne, procedurę

postępowania, charakter rozstrzygnięć, aż po ocenę skuteczności działania trybunału. Autorka prezentuje swój wywód logicznie i konsekwentnie, pozwalając odbiorcy bez trudu za sobą podążać, nie przeciążając go jednak przesadnie skomplikowaniem analizy. W mojej ocenie jest to również konsekwencja wyboru tematu rozprawy, doprawdy nie sposób się nie zgadzać z większością prezentowanych przez Habilitantkę dość oczywistych tez, przez co książka sprawia wrażenie bardziej pozycji popularyzującej naukę, niżli *stricte* monografii naukowej. Ma tego świadomość chyba też sama Autorka stwierdzając na stronie 19, że opracowanie to jest „przeznaczone dla praktyków i wszystkich innych osób, zainteresowanych omawianymi problemami”. Niemniej przyjmując założenie, że mamy do czynienia z pracą naukową, z recenzenckiego obowiązku należy poczynić kilka uwag o bardziej ogólnym charakterze.

Najciekawszą częścią rozważań Habilitantki jest część ostatnia, dotycząca efektywności poszczególnych regionalnych mechanizmów ochrony praw człowieka (rozdział V-VI). Zgadza się z poglądem Habilitantki, że jakkolwiek analiza funkcjonowania sądu, także sądu międzynarodowego, byłaby niepełna bez oceny skuteczności jego funkcjonowania. Nie ulega wątpliwości, że – stosując terminologię jurysprudencki amerykańskiej – *law in action* jest ciekawsze niż *law in books*. Jest to też – jak się wydaje – ta przestrzeń, która faktycznie pozwoliłaby Autorce na przeprowadzenie głębszych badań nad rzeczywistym wpływem regionalnych konwencji prawa człowieka na przestrzeganie przez państwa-strony praw gwarantowanych jednostkom (choćby tylko w sferze prawa krajowego, trudno bowiem wymagać badań empirycznych w wybranych nawet społeczeństwach państw-stron). Muszę przyznać, że ta część pozostawia pewien niedosyt, Habilitantka bowiem ogranicza się do niewątpliwie poprawnych, ale też i niezbyt odkrywczych wniosków. To zresztą jest – zapewne nieświadomy, choć moim zdaniem niekorzystny dla samej Autorki zabieg – Habilitantka, prezentując *in extenso* zdanie doktryny, zbyt mało miejsca pozostawia na swoje własne poglądy, a co więcej, czasami nawet oczywiste stwierdzenia, wynikające z prostej lektury analizowanych tekstów, opatrzone są przypisem (por. przypis 28 s. 117). Choć rozumiem ten wybieg – z „ostrożności procesowej” zdarzający się wszystkim – jednak w pracy, stanowiącej w zamierzeniu podstawę do ubiegania się o awans naukowy – powinien być on stosowany nieco ostrożniej.

Nie jestem do końca przekonana do zasadności poczynionego przez Habilitantkę zestawienia trybunałów praw człowieka z innymi trybunałami międzynarodowymi. Oczywiście, można porównywać te instytucje, tak jak czyni to Habilitantka wywodząc, że i trybunały praw człowieka i inne stałe trybunały międzynarodowe (przede wszystkim Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości czy Międzynarodowy Trybunał Prawa Morza, a także Międzynarodowy Trybunał Karny) mieszczą się w przyjętych w doktrynie definicjach sądu (por. s. 53-54), jednak z takiego porównania niewiele wynika. Poza bowiem stałym charakterem, utworzeniem na podstawie umowy międzynarodowej i ustalonej wcześniej (tzn. przed zawiśnięciem sporu) procedury działania różnice są zbyt daleko idące, by mówić o jakimkolwiek podobieństwie, by wymienić tu chociażby krąg podmiotów posiadających legitymację procesową, zarówno do wniesienia pozwu/skargi (*application*), jak i do bycia stroną pozwaną/oskarżoną czy też podstawy prawne orzekania, co dostrzega też sama Habilitantka, całkiem zgrabnie analizując jurysdykcję poszczególnych trybunałów (rozdział III).

Nie zgadzam się też ze stwierdzeniem poczynionym przez Habilitantkę na str. 89, cyt: „[p]ozycję i niezależność sędziów międzynarodowych wzmacniają przyznawane im przywileje i immunitety dyplomatyczne”. Z dużą dozą dobrej woli zakładam, że jest to skrót myślowy, bowiem sędziom międzynarodowym, podobnie jak innym funkcjonariuszom organizacji międzynarodowych przysługują przywileje i immunitety osobiste o zakresie zbliżonym do zwyczajowych przywilejów i immunitetów przysługujących przedstawicielom dyplomatycznym. Dyferencjacja ta ma bardzo istotne znaczenie, zwłaszcza biorąc pod uwagę podstawę prawną przyznania takiego immunitetu. O ile bowiem normy prawa zwyczajowego określające przywileje i immunitety szefów misji dyplomatycznych i personelu dyplomatycznego są w sposób niekwestionowany ustalone, o tyle kwestia immunitetów funkcjonariuszy międzynarodowych na gruncie prawa zwyczajowego nie jest aż tak oczywista, biorąc pod uwagę, że w praktyce każdej organizacji międzynarodowej, także analizowanych trybunałów międzynarodowych, immunitety sędziowskie wynikają ze specjalnych porozumień zawartych między państwami-stronami. Zresztą Habilitantka poniekąd prostuje kontestowane przeze mnie stwierdzenie przyznając, że „są one [immunitety – przyp. rec.] w ogólnym swym charakterze bardzo zbliżone w wielu przypadkach nawet identyczne z tymi, jakie przysługują przedstawicielom dyplomatycznym państw” (ss. 89-

90). Niezależnie od tego, jak rozumieć pojęcie „ogólnego charakteru” – można przyjąć, że Habilitantka widzi różnicę między immunitetem dyplomatycznym a immunitetem funkcjonariusza organizacji międzynarodowej.

Konkludując, mimo zgłoszonych wątpliwości co do wyboru samej tematyki pracy oraz dalszych uwag krytycznych, można przyjąć, że rozprawa habilitacyjna dr Anny Dąbrowskiej „*Regionalne trybunały praw człowieka. Analiza prawnoporównawcza*” zasługuje na pozytywną ocenę i na uznanie jej za wkład w rozwój nauki międzynarodowej ochrony praw człowieka. Dowodzi też umiejętności Habilitantki do samodzielnego prowadzenia badań naukowych.

3. Ocena dorobku naukowego

Poza omówionym wyżej osiągnięciem naukowym, na dorobek naukowy Habilitantki (po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych) składa się 33 publikacji, (w tym 10 we współautorstwie): 11 rozdziałów w monografiach naukowych (4 we współautorstwie), 1 współredakcja monografii naukowej, 17 artykułów w czasopismach naukowych w czasopismach polskich (5 we współautorstwie), 3 pozycje materiałów dydaktycznych i 2 opracowania tekstów źródłowych (1 we współautorstwie).

Zainteresowania badawcze dr Anny Dąbrowskiej nie ograniczają się do jednej gałęzi prawa, oscylując od prawa administracyjnego i cywilnego (m.in. A. Dąbrowska, T. Dąbrowski, *Sytuacja prawna spółdzielni w Polsce I połowy XXI wieku*, [w:] *Zarządzanie instytucjami obywatelskimi i samorządowymi*, red. K. Dąbrowski, Warszawa 2013, s. 159–182; A. Dąbrowska, T. Dąbrowski, *Samorząd terytorialny w Wielkim Księstwie Luksemburga*, [w:] *Samorząd terytorialny w państwach Unii Europejskiej*, red. M. Czuryk, M. Karpiuk, J. Kostrubiec, Warszawa 2015, s. 407–418; A. Dąbrowska, *Dochodzenie roszczeń alimentacyjnych w stosunkach transgranicznych na podstawie Konwencji nowojorskiej z 1965 r.*, [w:] *Prawo alimentacyjne. Zagadnienia systemowe i proceduralne. (Tom I)*, red. J.M. Łukasiewicz, I. Ramus, Toruń 2015, s. 277–291; A. Dąbrowska, *Aksjologiczne aspekty kontroli administracji publicznej przez Rzecznika Praw Obywatelskich*, [w:] *Aksjologia prawa administracyjnego*, t. I, red. J. Zimmermann,

Kraków 2017, s. 243-256; A. Dąbrowska, *Europeizacja materialnego prawa administracyjnego – wprowadzenie do problematyki*, [w:] *Złożoność materialnego prawa administracyjnego*, red. J. Smarż, Radom 2018, s. 5–21) po ochronę praw człowieka, w ujęciu konstytucyjnym i europejskim, z incydentalnym wspomnieniem innych trybunałów regionalnych ochrony praw człowieka (m.in. A. Dąbrowska, *Istota instytucji Rzecznika Praw Dziecka w Polsce*, [w:] *Ochrona praw człowieka w Polsce i na świecie w XXI wieku. Stan obecny i perspektywy. Zagadnienia wybrane*, red. J. Cheda, Krosno–Rozworyn 2015, s. 69–82; A. Dąbrowska, *Prawo do nietykalności mieszkania w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu*, [w:] *Nieruchomości – aktualne problemy prawne*, red. J. Smarż, Radom 2016, s. 19–36; A. Dąbrowska, *Aksjologia Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka – wybrane aspekty*, [w:] *Prawa człowieka we współczesnym świecie. Zagadnienia wybrane*, red. P. Śwital, W. Wojtyła, Radom 2018, s. 39–50; A. Dąbrowska, *Normatywna treść prawa do zdrowia w europejskim, interamerykańskim i afrykańskim systemie ochrony praw człowieka*, [w:] *Aktualne problemy prawa medycznego*, red. A. Dąbrowska, T. Dąbrowski, Radom 2018, s. 63–78; A. Dąbrowska, *Prawo do pomocy prawnej w postępowaniu przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w Strasburgu*, „Edukacja Prawnicza” 2012, nr 1 (130), s. 17–20; 3. A. Dąbrowska, *Europejski Trybunał Praw Człowieka. Wymóg formy pisemnej skargi indywidualnej*, „Prawo Europejskie w praktyce” 2012, nr 3 (93), s. 87–93; A. Dąbrowska, M. Wikiński, *Status ofiary naruszenia postanowień Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności*, „Karpacki Przegląd Naukowy” 2016, nr 1 (17), s. 149–168; A. Dąbrowska, *Termin do wniesienia skargi indywidualnej do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu – de lege lata i de lege ferenda*, „Palestra” 2017, nr 5, s. 65–75; ISSN 0031-0344; A. Dąbrowska, *Dwudziesta rocznica utworzenia Afrykańskiego Trybunału Praw Człowieka i Ludów – przegląd działalności*, „Studia Prawnicze PAN” 2019, nr 1 (217), s. 49–69; ISSN 0039-3312; A. Dąbrowska, *Zalety i wady Afrykańskiej Karty Praw i Dobrobytu Dziecka*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Ius Sectio G” 2020, vol. 67, no. 2, s. 89–110;). Większość opublikowanych opracowań Habilitantki dotyczy tych zagadnień, co znajduje swoje odbicie zarówno w przedłożonym do oceny materiale, jak i samym Autoreferacie Habilitantki. Można również uznać, że i przedłożone do oceny dzieło wpisuje się w zainteresowania badawcze Habilitantki.

Reasumując, liczba publikacji po uzyskaniu stopnia doktora i ich merytoryczna wartość, pozwalają postawić wniosek, że dr Anna Dąbrowska spełnia określone ustawowo kryteria, a jej dorobek może zostać uznany za wkład w rozwój nauki prawa i ocenić go można za wystarczający dla potrzeb przewodu habilitacyjnego.

4. Ocena innej aktywności naukowej.

Dr Anna Dąbrowska uczestniczyła jako asystent koordynatora uniwersyteckiego w jednym projekcie Narodowe Centrum Badań i Rozwoju o charakterze dydaktycznym – Uniwersytet Dzieciom (2018–2021) – Projekt „Uniwersytet dzieciom”, współfinansowany także jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 Oś Priorytetowa III Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju, Działanie 3.1 Kompetencje w szkolnictwie wyższym; członek zespołu zarządzającego projektu i osoba prowadząca warsztaty dla uczniów kl. I–III w zakresie kształtowania świadomości i wiedzy prawnej. Nie brała jednak udziału w żadnym projekcie badawczym finansowanym przez NCN/KBN.

Habilitantka odbyła jeden staż naukowy na Wydziale Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Narodowego im. Iwana Franki we Lwowie (w 2021).

Od uzyskania stopnia doktora nauk prawnych dr Anna Dąbrowska wygłosiła referaty na 18 ogólnopolskich konferencjach naukowych, była również panelistką i moderatorką na konferencjach i seminariach naukowych (3).

5. Ocena aktywności dydaktycznej, organizacyjnej i innej pozanaukowej.

Dr Anna Dąbrowska jest wykładowcą Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu. Jest również jest członkiem *International Law Association*, Grupa Polska. Wielokrotnie pełniła również funkcję eksperta w organach samorządu terytorialnego i organizacjach pozarządowych.

tel.: (048) 503 793 684

ul. Kopcińskiego 8/12, pok. A.3.20, 90-232 Łódź

e-mail: jpolatynska@wpia.uni.lodz.pl

➔ www.wpia.uni.lodz.pl

Oceniając zatem łącznie działalność dydaktyczną, organizatorską i pozanaukową Habilitantki uznać ją wystarczającą dla potrzeb postępowania awansowego.

6. Wnioski końcowe.

Uważam, że dorobek naukowy dr Anny Dąbrowskiej jest wystarczający do nadanie jej stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk społecznych w dziedzinie nauk prawnych, w dyscyplinie prawo. Przedłożona przez nią, wskazana jako podstawa wniosku o nadanie stopnia naukowego, monografia „*Regionalne trybunały praw człowieka. Analiza prawnoporównawcza*” stanowi nowatorskie ujęcie wybranego problemu badawczego. Także pozostały dorobek naukowy, zwłaszcza z zakresu prawa administracyjnego, stoi na odpowiednim poziomie. Mając na uwadze powyższe, a także osiągnięcia dydaktyczne oraz organizacyjne Habilitantki uważam, że Habilitantka spełnia – choć w minimalnym stopniu – warunki określone w art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j.: Dz.U. z 2023 r., poz. 742). Wnoszę o kontynuowanie przewodu habilitacyjnego dr Anny Dąbrowskiej w dziedzinie nauk prawnych w dyscyplinie prawo.

dr hab. Joanna Połatyńska

